

Handläggare
Anita Cronholm
Telefon: 08- 508 36 247**Till**
Äldrenämnden
Den 20 september 2016

Remiss av Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling (SOU 2016:15)

Svar på remiss från kommunstyrelsen Dnr:110-1212/2016

Förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Sammanfattning

Denna utredning har haft två uppdrag dels att utreda förutsättningarna för en svensk ratifikation av Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 94, dels göra en internationell jämförelse av användningen av sociala villkor vid offentlig upphandling. ILO:s konvention nr 94 innebär en skyldighet för ratificerande stater att se till att det i statliga myndigheters offentliga upphandling ska anges s.k. arbetsklausuler i kontraktsvillkoren, såsom lön inklusive olika slags tillägg, arbetstid och övriga villkor. De övriga villkoren är de som anses centrala i respektive land utifrån hur arbetsmarknaden i landet är reglerad.

Utredningens bedömning är att 2014 års upphandlingsdirektiv inte utför ett hinder för att Sverige ska kunna ratificera konventionen.

När det gäller den internationella jämförelsen har utredningen valt att fokusera på arbetsmarknadsrelaterade villkor i offentlig upphandling. Fokus och exempel har framförallt hämtats från de nordiska länderna.

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att införa arbetsklausuler i offentlig upphandling. De upphandlingsdirektiv som staden beslutat 2014 utgör inget hinder för detta. Som konstateras i utredningen är mervärdet av denna ratifikation dock begränsad. Äldreförvaltningen anser trots det att en ratifikation är en tydlig markering för att Sverige tar aktiv ställning för goda

arbetsvillkor. De praktiska förutsättningarna för att tolka och fastställa villkoren gör dock att dessa krav kan vara svåra att ställa.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 13 september 2016. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 14 september 2016

Ärendet

Regeringen beslutade den 22 december 2014 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera hur uttryckliga krav på villkor enligt kollektivavtal kan föras in i de kommande upphandlingslagarna och lämna förslag på hur sådana bestämmelser ska utformas. Utredningen skulle vidare analysera hur krav kan ställas på att varor, tjänster och byggtreprenader produceras, tillhandahålls och utförs under sådana förhållanden att ILO:s kärnkonventioner respekteras. Därutöver att de arbetsrättsliga lagar och kollektivavtal som gäller där arbetet utförs, om det inte tillämpas i Sverige, tillämpas för arbete samt föreslå hur detta ska göras vid upphandlingar. Utredningen överlämnade delbetänkandet Upphandling och villkor enligt kollektivavtal den 1 september 2015.

Utredningen har nu överlämnat slutbetänkandet Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO:s konvention nr 94 samt internationell jämförelse, SOU 2016:15.

Utredningen har haft två uppdrag, dels att utreda förutsättningarna för en svensk ratifikation av Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 94, dels göra en internationell jämförelse av användningen av sociala villkor vid offentlig upphandling.

Ratifikation av ILO:s konvention nr 94

ILO:s konvention nr 94 innebär en skyldighet för ratificerande stater att se till att det i statliga myndigheters offentliga upphandling ska anges s.k. arbetsklausuler i kontraktsvillkoren.

Arbetsklausulerna anger de villkor som leverantören ska tillförsäkra de arbetstagare som sysselsätts i uppdrag enligt upphandlingskontraktet. Enligt konventionen ska arbetsklausuler ange villkor som tillförsäkrar arbetstagare lön, inklusive olika slags tillägg, arbetstid och övriga villkor.

Med övriga villkor avses de villkor som anses centrala i respektive land utifrån hur arbetsmarknaden i landet är reglerad. Utredningen anser att det är förenligt med konventionen att ställa krav på en

kollektivavtalad minimilön i arbetsklausulerna, så länge den motsvarar den lägsta lön som gäller för arbete av samma art inom vederbörande yrke eller näringsgren i det område där arbetet utförs.

Utredningens bedömning är att 2014 års upphandlingsdirektiv inte utgör ett hinder för att Sverige ska kunna ratificera konventionen och införa arbetsklausuler i offentlig upphandling.

Utredningen har ansett att arbetsklausuler kan användas i offentlig upphandling utan att det utgör ett hinder för den fria rörligheten för tjänster så länge villkoren hämtas ur det regelverk genom vilken medlemsstaten genomfört utstationeringsdirektivet.

Internationell jämförelse av sociala villkor i offentlig upphandling

När det gäller den internationella jämförelsen har utredning valt att fokusera på arbetsmarknadsrelaterade villkor i offentlig upphandling. Det handlar bl.a. om att erbjuda sysselsättning för långtidsarbetslösa eller praktikanter. Fokus och exempel har hämtats från Danmark, Norge, Finland, Storbritannien, Nederländerna och Belgien.

Förvaltningens synpunkter och bedömning

Äldreförvaltningen är positiv till förslaget om att införa arbetsklausuler i offentlig upphandling. Utredningen finner att 2014 års upphandlingsdirektiv inte utgör ett hinder för att Sverige ska kunna ratificera konventionen. Det mervärde som en ratifikation innebär är dock begränsat. En ratifikation av konventionen utvidgar inte det befintliga utrymmet att ställa arbetsrättsliga villkor i offentlig upphandling. Konventionen innebär inte att krav på lön enligt normalnivå kan ställas utan endast på miniminivå.

Utredningen anser att en ratifikation är en kraftfull och tydlig markering för att Sverige tar aktiv ställning för goda arbetsvillkor och ställer sig bakom de grundläggande normer och värderingar som avspeglas i ILO:s normsystem. De praktiska förutsättningarna för att tolka och fastställa villkoren gör att dessa krav dock kan vara svåra att ställa.

I stadens budget finns tydliga intentioner att arbetsvillkor ska främjas och lyftas fram i alla upphandlingar. Men detta måste ske genom en bred samrådsprocess, där arbetsmarknadens parter deltar tillsammans med andra intressenter.

När svensk rätt inte är tillämpliga anser äldreförvaltningen att det är av vikt att offentliga medel inte bidrar till att arbetstagare som utför arbete i andra länder än Sverige gör detta under undermåliga arbetsförhållanden.

Ann-Christine Hansson
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef